

Luonnonmateriaali- kädentaitojen vuosikello

Sisällysluettelo

Tammikuu

- Jäälyhty
- Puinen voiveitsi
- Pannunalunen puukiekoista
- Kookoskorut

Helmikuu

- Kivi avaimenperä
- Ensi kesän kukat
- Risulintu
- Valumuovikorut

Maaliskuu

- Keraamiset ruukut yrteille
- Pääsiäiskranssi
- Pääsiäismunat pajunkissoilla
- Huovutettu tipu

Huhtikuu

- Keraamiset kylvökyltit
- Kivimosaiikki
- Pajuamppeli
- Tuoksuva käsisaippua

Toukokuu

- Betonityöt puutarhaan
- Pajupilli
- Ruohomassatyöt
- Suhistuspuu eli muinaissoitin

Kesäkuu

- Kasvivärjäys
- Huosiain eli tuohinen pesusieni
- Saunavihta
- Tuohihelmet

Sisällysluettelo

Heinäkuu

- Puupöllöt
- Aurinkovärjäys
- Kasvipaperi
- Tuoksupussit

Elokuu

- Kesäinen kranssi
- Kuivakukkakranssi
- Lehdenmuotoiset savityöt
- Tammenterho korvakorut

Syyskuu

- Pihlajanmarjamobile
- Pihlajanmarjapallo
- Villalangan värjäminen sipulinkuorilla
- Vaahteranlehtikranssi

Lokakuu

- Lehtirasia
- Pannunalusta pajusta
- Pajukaaospallo
- Tuulikello

Marraskuu

- Joulukuusen koristeita
- Olkipallo
- Olkihimmeli
- Risukranssi

Joulukuu

- Havupallot
- Käpykranssi
- Mausteinen joulukuusi
- Havuköynnös

Jäälyhty

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

- Ulkolämpötila vähintään -5 astetta.

Toiminnan kesto

0,5-1 h

Kustannukset

€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Ämpäreitä/kakkumuotteja, tms. astioita
- Vettä
- Kaisloja/pihlajanmarjoja, tms. koristeita

Pimeisiin talvi-iltoihin saa loihdittua valoa ja lämpöä erilaisilla tunnelmallisilla ulkolyhdyillä. Läpikuultavan ja kauniin lyhdyn saa jäädyttämällä sen esimerkiksi ämpäriin tai kakkumuottiin. Lyhtyjä voi tehdä läpi talven, niin kauan kuin on pakkasta.

Työohje

- Valitse muotit ja suunnittele mahdolliset koristeet ja niiden asettelu.
- Jos käytät kaisloja tai oksia, ne voi esimerkiksi teipata astian reunoihin kiinni, jotta ne asettuvat haluttuihin paikkoihin.
- Lisää vettä ja laita ulos jäätymään. Jäätymisaika riippuu pakkasen määrystä ja halutusta seinämän paksuudesta. Viiden asteen pakkasessa lyhdyn jäätymiseen menee noin vuorokausi.
- Lyhdyt ovat valmiita, kun ne ovat jäätyneet reunoilta 2-5cm niin, että keskelle jää tila kynttilälle.
- Kumoa ämpäri varovasti esimerkiksi kylpyhuoneen lattialla, sillä ylimääräinen vesi pitää valuttaa pois lyhdyn sisätilasta, jonne kynttilä sijoitetaan.

Ohjaajalle

- Veden voi myös värjätä esim. punajuurella, teellä tai elintarvikeväreillä.
- Koristeeksi voi laittaa heiniä, oksia ja marjoja, kunhan vain muistaa paloturvallisuuden!
- Pihlajanmarjoja voi ottaa syksyllä pakastimeen talteen lyhtyjä varten.
- Renkaan muotoiset kuivakakkumuotit ovat helppoja, sillä niiden jäätymistä ei tarvitse seurata vaan muotti voi rauhassa jäätymään umpeen. Kakkumuotissa lyhdylle ei tule omaa pohjaa, joten laita vanha lautanen tai muu ulos sopiva, palamaton alusta kynttilän alle.

Ohje: Anna Puolakka

Itsetehty puinen voiveitsi

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

● ● ● Työkalujen käsittelytaito

Toiminnan kesto

1 h

Kustannukset

€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Pehmeää puuta (tervaleppää tai haapaa) tai metsästä löydetty karahka
- Puukko, vasara ja saha
- (Hiomapaperia)

Työohje

- Piirrä puulle malli lyijykynällä. Kavenna puuta leikkaamalla ylimääräiset reunat käyttäen puukkoa talttana (ks. 1. työkuva).
- Sahaa varovaisesti puun syyt poikki piirrettyyn malliin asti ja käytä taas puukkoa ja vasaraa apuna talttaamaan ylimääräinen puu kahvan alta (ks. työkuva). Pidä veitsen aihio työpöytää vasten ja aseta puukon kärki kohtaan, josta haluat puun halkeavan. Napauta vasaralla kevyesti.
- Muotoile veitsen terä ja kahva halutulle kapeudelle.
- Viimeisenä muotoile terä, silota vuollen porrasmaiset sahausjäljet ja tee veitsen terästä terävä.
- Sahaa veitsen kahva poikki sopivasta kohdasta ja vuole veitsen kahvan pää käteen sopivaksi.
- Voit hioa pintaa hiekkapaperilla sileämmäksi tai vaihtoehtoisesti jättää vuolupinnan.
- Kyllästä voiveitsi ruokaöljyllä, lisää kaksi kerrosta ja anna imeytyä yön yli.

Ohjaajalle

- Vuoleminen aina itsestä ja kaverista poispäin!
- Muista työturvallisuus!

Pannunalunen puukiekoista

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

- ● ● Porakoneen käyttö, fyysinen kunto

Toiminnan kesto

1 h

Kustannukset

€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Puupölliä halkaisijaltaan 10–15 cm
- Kiinnitys aspeja (pieni haka)
- Luonnonkuituista narua
- Saha, hiomapaperia, pora, vasara, liimaa

Tätä pannunalustaa tehdessä saa sahaamalla hien nousemaan pintaan! Sydäntalvella on paras aika kaataa puita, mutta puutöihin kannattaa käyttää jo muutaman vuoden kuivunutta pölliä, ettei puu halkea kuivuessaan liian nopeasti.

Työohje

- Saha puusta mahdollisimman suoria viipaleita, noin 5 cm paksuisia (Tarkista aspin pituus, jotta piikit eivät tule läpi puukiekosta).
- Hieraise pintoja hieman karkealla hiomapaperilla, jotta mahdolliset tikut silottuvat.
- Asettele kiekot haluamaasi järjestykseen ja poraa kiinnityskohtiin muutaman sentin reiät.
- Laita pari tippaa liimaa porauskoloon ja naputa aspi paikalleen vasaralla.
- Halutessasi voit sitoa kiekkojen ympärille esim. pellavanarua koristeeksi ja vahvikkeeksi.

Ohjaajalle

- Puu voi olla mitä lajiketta tahansa, kunhan ei ole liian tuoretta.
- Huom! Sisätiloissa puu kuivuu liian nopeasti ja voi vääntyä tai halkeilla.
- Halutessaan kiekkoja voi koristella esim. tekemällä polttokuvioita kolvilla tai värjäämällä petsimaaleilla.

Ohje ja kuvat: Anna Puolakka

Kookoskorut

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

Sorminäppäryys

Toiminnan kesto

1,5 h ->

Kustannukset

€€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Kookospähkinä
- Valinnaisia korunosia (nauhaa, helmiä, korvakorukoukkuja, tms.)
- Lehti/kuviosaha, tiheähampaisia teriä, leivinpaperi, hiomapaperi, liimapuikko, lyijykynä, pora

Etelän eksotiikkaa talven keskelle! Hyvin varustetuista ruokakaupoista löytyy kokonaisia kookospähkinöitä. Maistele, käytä sisus ruuanvalmistukseen ja jäljelle jääneestä kuoresta voikin sitten askarrella kaikenlaista. Kevyt ja kestävä materiaali sopii erinomaisesti koruihin ja nappeihin.

Työohje

- Halkaise kookospähkinä ja kaavi sisus huolellisesti pois. Hieman kuivunut kuori sopii parhaiten askarteluun.
- Piirrä haluttu muoto leivinpaperille ja liimaa se paperiliimalla kookoksen pintaan.
- Saha muoto irti lehti/kuviosahalla ja pese liima ja leivinpaperi pois kookoksesta.
- Hio reunat sileiksi ja hio myös pähkinän pinta, jotta saat kauniin tummanruskean materiaalin näkyviin. Mitä enemmän hiot, sitä tummemman värin saat. Voit myös käyttää eri karkeusasteen paperia.
- Pora ripustusreikä. Pintaan voi myös kaivertaa kuvioita esim. kapealla viilalla tai kaivertimella.
- Kiillota lopuksi kookoksen pinta ruokaöljyllä.

Muuta

- Yksityiskohtaiset ohjeet pähkinänkuoren halkaisemiseen voi hakea netistä hakusanalla `kookospähkinän avaaminen`.

Kiviavaimenperä

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

- ● Sormivoimat, sorminäppäryys

Toiminnan kesto

0,5 h

Kustannukset

€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Sopiva pienehkö kivi, n. 2–6 cm halkaisijaltaan
- Vahvaa rautalankaa (1,2 mm)
- Avaimenperärengas
- Kärkipihdit ja leikkurit

Työohje

- Kerätkää ryhmän kanssa luonnosta taskuun sopivat kivet.
- Kierrä rautalanka sekä kiven että langan itsensä ympärille, niin että se pysyy paikoillaan. (ks. kuva)
- Kieputa lankaa niin monta kierrosta, kuin tarvitsee, jotta kivi pysyy rautalangan sisällä.
- Päättele langat perustuspisteen kohdalle, kierrä lenkin juuresta kärkipihdeillä ripustuslenkki kireäksi. Muutama kierros riittää, jotta avaimenperärengas ei putoa.

Ohjaajalle

- Tuulessa karkailevalle pöytäliinalle voi myös tehdä luonnolliset painot samalla tekniikalla. Ripustukseen voi käyttää vaikka verhonipistimiä.

Ohjeet ja kuvat: Anna Puolakka

Ensi kesän kukat

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

Toiminnan kesto

0,5-1 h

Kustannukset

€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Keskustelun tueksi kirjallisuutta kuivakukista, leikkokukista, kasvivärjäyksestä
- Leikattavaksi aikakauslehtiä, vanhoja siemen- ja kasviluetteloita
- Iso kartonki taustaksi
- Saksia, liimaa

Kevättalvella on hyvä jo alkaa miettiä mitä kasveja tarvitaan tulevan kesän ja syksyn kädentaitoihin. Helmikuun lopulla on otollinen aika yhdessä käydä läpi ohjemateriaalia tulevan kesän teemoja silmällä pitäen. Yhdessä voidaan suunnitella millaisia kuivakukkia, kosmetiikkayrtejä tai värjäyskasveja olisi kiva käyttää. Samalla on mukava askarrella yhteinen aarrekartta tulevan kesän suunnitelmista!

Toimintaohje

- Ensin keskustellaan ja suunnitellaan kevään kylvöjä ja mietitään mitä kuivakukkia, kosmetiikkayrtejä ja värjäyskasveja tarvitaan kesän ja syksyn ajaksi.
- Tehkää yhteinen suunnitelma eli "aarrekartta" aikakausi- ja puutarhalehdistä löytyvistä kuvista leikkaamalla ja liimaamalla se yhteiselle pohjalle.
- Asettakaa kukkasuunnitelma johonkin esille muistutukseksi kesän odotuksesta!

Ohjaajalle

- Jos kaikkia tarvittavia kukkia ei löydy lehdistä, ne voidaan myös piirtää tai ottaa vaikka kirjasta kopio.
- Aarrekarttamenetelmää voi käyttää muutenkin haaveiden ja suunnitelmien selkeyttämiseen ja niistä keskusteluun.

Muuta

- Aarrekartta-tekniikasta lisää löydät netistä hakusanalla `aarrekarttatekniikka`.

Risulintu

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

Toiminnan kesto

1-2 h

Kustannukset

€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Tuoretta tai kostutettua koivunrisua
- Reilusti sidontaan tarkoitettua rautalankaa
- Oksasakset, metallipihdit

Risulintujen tekeminen ei ole uusi puutarhatrendi, sillä jo muinaiset metsästäjät käyttivät risua houkutuslintujen tekemiseen. Nyt voit houkutella ihailevia katseita tai uusia lintututtavuuksia pihallesi risulinnun avulla!

Työohje

- Taivuta ensin risuista reilun nyrkin kokoinen pallo. Tee myös nippu, jonka laitat tiukasti kiinni risujen tyvipäädästä, josta tulee linnun pyrstö. Laita aluksi tekemäsi pallo risunipun sisään linnun mahaksi.
- Ala kieputtaa rautalankaa linnun vartalon ympärille pyrstön suunnasta. Kun olet tehnyt vartalokohdan, jonka sisällä on risupallo, taivuta kaulan ja pään muoto.
- Kaula jaetaan kahteen nippuun ja kieputetaan rautalankaa molempien nippujen päälle noin 5 cm matkalta. Yhdistä niput takaisin, jolloin linnulle muodostuu nokka.
- Halutun koon ja paksuuden voi säädellä lisäämällä ja poistamalla risuja kieputuksen aikana.

Ohjaajalle

- Ensimmäiset linnut voi tehdä vaikka parityönä, sillä risuniput ja rautalangan kieputus voivat olla vaikeasti hallittavaa aloittelijalle.

Muuta

- Lisää ideoita ja ohjeita löydät netistä hakusanalla `risutyöt`.

Valumuovikorut

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

- ● ● Tarkkuus, pitkäjänteisyys

Toiminnan kesto

1 + 1 vrk
kuivumisaika

Kustannukset

€€€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Vanhoja lusikoita
- Pieniä kiviä, simpukoita, kukkia tms. "aarteita"
- Valumuovia (esim. XOR Polyesterilasivalumuovi)
- Pihdit, sekoitusastia ja tikkuja, suojahanskat, metalliviila

Valumuovi näyttää aivan lasilta, mutta on muovia. Valumuovilla voi tehdä koruja, joiden sisään voi valaa kauniita pikkuesineitä, kuten esimerkiksi simpukoita tai kukkia.

Työohje

- Suojaa pöytä ja laita hanskat käteen.
- Asettele lusikat ja muut muotit tasaiselle alustalle, jolle ne voivat jäädä kovettumaan. Asettele muottiin tulevat esineet. Huom! Ne eivät saa olla muottia korkeampia.
- Sekoita valumuoviin kovete purkin mukana tulevan ohjeen mukaan. Aine on tahmeaa, joten varo ihokosketusta. Muista tuuletus, sillä muovi haisee voimakkaasti.
- Kaada valumuovi varovasti pienenä norona lusikkaan. Täytä piripintaan, koska aine kutistuu hieman kuivuessaan.
- Hajuhaitan vuoksi jätä työt kuivumaan vuorokaudeksi tilaan, jossa ei oleskella.
- Seuraavana päivänä, kun pinta on kunnolla kovettunut, katkaise lusikan varsi. Jätä vartta noin 4 cm. Voit hioa terävää katkaisukohtaa hieman viilalla. Taivuta jäljelle jäänyt mutkalle alaspäin, jolloin saat ripustuslenkin.

Ohjaajalle

- Jos lusikoita ei löydy korujen pohjaksi, voi muovia valaa myös ostettaviin muotteihin.
- Varmista, ettei muovi tartu kiinni muottiin.
- Valumuoveja on erilaisia, kaikki aineet eivät sovi orgaanisten aineiden, kuten kukkien ja oksien, kanssa käytettäväksi. Tarkista aineen pakkauksesta, mitä sen sisään voi valaa.
- Kuivata käyttämäsi kukat ja pese kivet ja simpukat, jolloin muovikoru pysyy kirkkaana.

Saviruukut yrteille

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

● ● ● Saven työstäminen

Toiminnan kesto

1 h

Kustannukset

€€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Käsien työstämiseen tarkoitettua savea (tarkista polttolämpötila)
- Mehupilli
- Työalustat
- Mahdollisuus keramiikan polttoon
- Rautaoksidia viimeistelyyn

Kevään tullessa on ihana alkaa kasvattamaan yrtejä omalla ikkunalaudalla! Hengittävät ja kosteutta pitävät saviruukut ovat hyviä yrttien kasvatusastioita.

Työohje

- Tee ensin puoli desiä paksua savilietettä sekoittamalla veteen savikimpale. Sitten kauli levy ruukun pohjaksi, leikkaa pyöreä pala max 10cm halkaisijaltaan.
- Muotoile savesta rullaamalla noin kahden sentin paksuisia makkaroita ja säilytä ne kostean liinan alla.
- Laita lietettä tekemäsi pohjan reunoille ja tee makkarasta rengas pohjaympyrän päälle. Tiivistä sauma huolellisesti.
- Laita lietettä jokaisen kerroksen väliin ja kiinnitä makkarat päällekkäin huolellisesti. Tee niin monta kerrosta, kuin haluat saviruukulle korkeutta.
- Kun korkeutta on tarpeeksi, viimeistele saumat ja tee ruukun pohjaan reikä mehupillillä.
- Ruukun pinnan voi jättää "makkaraiseksi" tai sitten tasoittaa käsityökaluilla sileäksi.
- Raakapolton jälkeen voit sivellä saumakohtiin korostukseksi rautaoksidia ja hangata sienellä mahdollisimman ohueksi kerrokseksi. Polta työ lasituspoltoissa.

Muuta

- Ohjeita savitöiden tekoon löydät netistä esimerkiksi hakusanalla `savityöohjeita`.

Pääsiäiskranssi

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

● ● Sorminäppäryys, saksien käyttö

Toiminnan kesto

1 h

Kustannukset

€€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Pajua, jossa on jo pajunkissoja (noin 6 piiskaa per kranssi)
- Kananmunan (puolikkaita) kuoria
- Höyheniä
- Rautalankaa
- Kuumaliimaa

Tee raikas pääsiäiskranssi pajuista, joista pajunkissat jo pilkistävät! Pajun paras keruu-aika on keväällä ja syksyllä lehdettömään aikaan, muttei paukkupakkasilla. Tämä kranssi onnistuu keväällä, jolloin pajunkissat tulevat tienvarsille. Yhdistele kauniita pääsiäisen ja kevään symboleja kranssiin.

Työohje

- Tee yksi tiukka kierros kranssin pohjaksi, mutta jatka löysemmillä lenkeillä seuraavat lisäykset. Pajun päät saavat jäädä reilusti ulkopuolelle.
- Kun kranssipohja on halutun näköinen, voit varmistuskiinnittää sitä muutamasta kohdasta rautalangalla ja tehdä samalla ripustuslenkin.
- Liimaa kuumaliimalla munankuoren puolikkaat oman sommitelman mukaan.
- Tee höyhenistä pieniä nippuja, 3–4 höyhentä ja liimaa nekin kranssiin.

Ohjaajalle

- Kranssiin voi laittaa myös maalattuja kananmunia, pieniä tipuja tai erivärisiä höyheniä.
- Munia voi myös maalata tai värjätä esim. keittämällä sipulinkuorten kanssa.
- Miksei virpomisvitsatkin voisi joskus olla pyöreitä?

Ohje: Anne Puolakka

Pääsiäismunat pajunkissoilla

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

Toiminnan kesto

1 h

Kustannukset

€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Tyhjäksi puhallettuja kananmunia
- Pajunkissoja
- Ripustuslankaa
- Rautalankaa ripustuslangan läpipujottamiseen
- Kuuma- tai PVA-liimaa (Erikeeper)

Pääsiäiskoristeisiin kuuluvat olennaisesti munat ja pajunkissat! Yhdistämällä nämä kaksi kevään juhlan elementtiä, saat suloisen ja kauniin koristeen joko kranssiin, pääsiäisasetelmaan tai vaikkapa oveen.

Työohje

- Kerää kananmunan kuoret talteen askartelua varten puhaltamalla muna kuoresta pois, aina kun käytät niitä ruoanlaitossa. Tee munan alaosaan isompi reikä kuin kapeampaan yläosaan. Huuhtelee hyvin ja anna kuivua kunnolla.
- Ota pajunkissat irti pajunoksista ja lajittele ne koon mukaan.
- Tee ripustuslanka solmimalla esim. silkinauha lenkiksi hevosenhäntäsolmulla. Pujota silkinauha rautalangan avulla munan läpi alapuolen isomman reiän suunnasta niin, että lenkin solmu jää sisäpuolelle. (ks. kuva)
- Aloita pajunkissojen liimaaminen keskeltä riveissä. Laita isoimmat pajunkissat munan leveimpään kohtaan ja pienimmät ylös ja alas.
- Tee ensin neljä pystysuoraa riviä munan ympärille, jos haluat pintakuviosta symmetrisen. Koko munankuorta ei tarvitse peittää, mutta halutessasi voit täyttää neljänneksen tekemällä ensin pystysuoria rivejä ja lopuksi liimaamalla yksittäisiä pajunkissoja tyhjiin väleihin.

Ohjaajalle

- Kuumaliiman käytössä tulee olla varovainen ja nopea, noin kolme pajunkissaa ehtii liimaamaan yhdellä "pursotuksella".
- Jos käytätte PVA-liimaa, munat kannattaa pujottaa esim. grillivarrastikkeun liimaamisen ajaksi ja pujottaa ripustuslenkki vasta liimaamisen jälkeen.

Ohje ja työvaihekuvat: Anna Puolakka

Villatipu

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

● ● Sorminäppäryys

Toiminnan kesto

1 h

Kustannukset

€

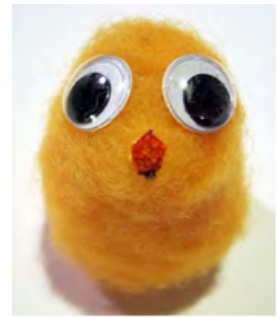
Tarvikkeet ja työvälineet:

- Superlonia vartaloon ja työalustaksi
- Keltaista huovutusvillaa
- Huovutusneuloja
- Silmiä, oranssia nenämateriaalia
- Rautalankaa
- PVA-liimaa

Sesonkien parhaimmat koristeet ovat usein lasten tekemiä. Neulahuovutus onnistuu niin lapsilta kuin aikuisiltakin, ja ryhmässä voi askarrella vaikka kokonaisen kanaperheen!

Työohje

- Muotoile saksilla tipulle vartalo superlonista ja kääri sen päälle peittävä kerros villaa.
- Huovuta neulalla villa kiinni superloniin.
- Muotoile rautalangasta tipulle jalat. Tee isot, jotta tipu pysyy pystyssä, paina rautalangan terävät päät superloniin kiinni.
- Liimaa tipulle silmät ja nenä.

Ohjaajalle

- Malliohjeessa nokka on tehty raakana kuivatusta pihlajanmarjasta, mutta nenäksi käy monenlainen muukin oranssi materiaali.

Ohje ja työvaihekuvat: Anna Puolakka

Keraamiset kylvökyltit

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

Toiminnan kesto

0,5-1 h

Kustannukset

€€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Valko- tai punasavea
- Kaulin, veitsi, työalustat, piikki tai kynä kirjoittamiseen
- Mahdollisuus keramiikan polttoon
- Kupari- tai rautaoksidia
- Kirkasta lasitetta

Kaikki pienet taimet kasvimaalla näyttävät alkuvaiheessa samalta. Aloitteleva puutarhuri ei aina myöskään tunnista kasveja. Tähän tarkoitukseen ovat kasvien nimikyltit erinomaisia! Savesta tehdyt kyltit kestävät vuodesta toiseen ja niitä on hauska tehdä.

Työohje

- Vaivaa savesta ilmakuplat pois ja kauli se litteäksi. Käännä ”taikinaa” kaulinnan välillä ettei se tartu kiinni alustaan. Jätä kaulittu levy vähintään 1 cm paksuiseksi.
- Piirrä saveen kyltin ääriviivat ennenkuin leikkaat läpi koko levyn.
- Ota ylimääräinen savi pois leikatun muodon ympäriltä ja nosta pala varovasti lastan avulla, jottei se jää kiinni alustaan.
- Silota reunat ja kuvioi kyltti joko terävällä työkalulla raapien kirjoittamalla tai leimasinkirjaimilla.
- Raakapolton jälkeen tee valitsemasi pintakäsittelyt (esim. metallioksidia tai lasitetta).

Ohjaajalle

- Voitte viimeistellä kyltit hankaamalla niihin raakapolton jälkeen keramiikan metallioksidia (esim. kupari- tai rautaoksidia) ja laittaa kirkasta lasitetta päälle.
- Kylttien mallin voi suunnitella ja piirtää ensin paperille, jolloin sitä on helppo käyttää kaavana saadakseen samanmuotoisia kylttejä.

Muuta

- Valitse keramiikan polttolämpötilat saven mukaan! Matalapolttainen punasavi sulaa korkeassa poltossa.

Ohje ja kuvat: Anna Puolakka

Kivimosaiikki

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

Toiminnan kesto

1,5 h +
kuivumisaika

Kustannukset

€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Erivärisiä kiviä
- PVA-liimaa (esim. Erikeeper)
- Vanerialusta, suojahanskat, saumauslaastia, muovipussi, sieniä
- Kehyksiin puurimaa ja maalia

Keväällä lumen alta alkaa paljastua kiviä. Kerää erivärisiä kiviä, liitä mukaan aarrelöydöt rannoilta ja saat tehtyä kauniin luonnonkivimosaiikin vaikkapa pannunaluseksi!

Työohje

- Suunnittele työ kivien määrän ja laadun mukaan. Voit piirtää pohjalevyyn apuviivoja lyijykynällä.
- Liimaa kivet pohjalevyyn, aloita keskeltä ulospäin. Liimaa kivet mahdollisimman lähelle toisiaan.
- Kun kaikki kivet on liimattu, odota että liima on täysin kuiva.
- Sekoita saumauslaasti ohjeen mukaan ja levitä se rakoihin. Voit käyttää apuna muovipussista tehtyä pursotinta.
- Kun saumauslaastia on joka paikassa, hiero se sienellä tasaiseksi ja putsaa kivien pinnat. Jätä kuivumaan yön yli.
- Jos haluat, voit viimeistellä työn ohuilla kehyksillä.

Ohjaajalle

- Yleensä mosaiikkityöt saumataan saumauslaastilla. Luonnonkivien kanssa saumaaminen on haastavaa, sillä kivet ovat hyvin eri korkuisia ja materiaali huokoista.
- Kivien päälle voi levittää kevyen vesi-liima-seoksen, joka estää saumauslaastin imeytymistä kivien pintaan, näin värit pysyvät kirkaampina.
- Voit jättää työt myös saumaamatta.
- Puutarhakaupoissa myydään myös erivärisiä koristekiviä, jos lähimaastoista ei löydy tarpeeksi sävyjä.

Muuta

- Inspiraatiokuvia voi hakea netistä avulla hakusanalla "stone mosaic".

Ohje ja kuvat: Anna Puolakka

Pajuamppeleli

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

Kolmiulotteinen hahmotuskyky

Toiminnan kesto

1+2 h

Kustannukset

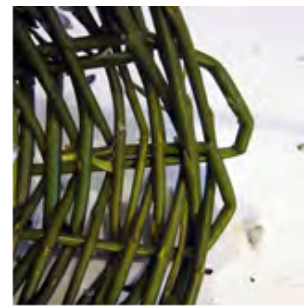
€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Loimipajua eli vahvempaa, noin 1,5m pitkä
- Kudepajua eli ohuempia pajunoksia, pituudella ei ole väliä.
- Oksasakset
- Rautalankaa

Työohje

- Valitse loimipajuiksi saman paksuisia pajuja 7-11 kpl, riippuen halutusta koosta ja kudoksen tiheydestä. Loimia tulee olla pariton luku, jotta sidos onnistuu yhdellä kudepajulla.
- Sido pajut alhaalta rautalangalla noin 5-10 cm päästä yhteen tiukkaan nippuun ja avaa loimilangat spiraalia muistuttavaksi lieriöksi.
- Aloita punominen notkistamalla kudepajuja taivuttamalla niitä käsissä. Pujota kudetta loimipajujen välitse edestä ja takaa vuorotellen. Ensimmäiset kerrokset ovat haastavimmat, aloita ohuella ja pehmeällä pajunvitsalla.
- Kudepajujen lisäys onnistuu parhaiten laittamalla uusi ja vanha kudepaju päällekkäin noin 15 cm matkalta.
- Levitä tai kavenna työtä tarpeen mukaan. Lisää kudetta niin kauan että korkeus on sopiva.
- Päättele työ pujottamalla loimipajut kudepajujen yli kaareksi seuraavan loimipajun viereen (ks. kuva) noin 10 cm matkalle.
- Jos haluat amppeliin kantokahvan, laita kahteen vastakkaiseen loimilankaan pitkät pajunvitsat ja käännä ne kaareksi toisensa viereen

Muuta

- Lisäohjeita Tiina Rinteen kirjasta Kauneimmat pajutyöt, Gummerus 2006

Ohje ja kuvat: Anna Puolakka

Tuoksusaippua

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

Toiminnan kesto

1 h

Kustannukset

€€€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Saippuamassaa
- Keltaista saippuaväriä
- Kuivattuja appelsiiniviipaleita
- Appelsiinituoksuöljyä (esim Frantsilan eteerinen öljy)
- Appelsiiniraastetta
- Muotteja saippuamassaa varten

Saippuan tekeminen perinteiseen tapaan vaatii yleensä aikaa ja paljon reseptikokeiluja. Kauniita itse tehtyjä saippuoita voi kuitenkin tehdä myös helpommin, valmiista massoista. Innostuessaan voi seuraavaksi kenties kokeilla keittää lipeästä asti itse! Saippua on kiva lahja ja halutessaan sille voi myös tehdä itse kupin vaikka savesta.

Työohje

- Valmistele muotit, joihin saippuamassa kaadetaan. Se voi olla mikä vain sileäpintainen muotti, josta saa saippuan irti rikkomatta muottia.
- Raasta pestyä appelsiinin kuorta.
- Sulata saippuamassa pilkottuina paloina mikrossa tai vesihauteessa. Lisää sekaan saippuaväri, tuoksuöljyä ja appelsiinin kuoren raaste.
- Kaada täysin sulanut massa muottiin. Jos laitat koristeeksi appelsiiniviipaleita, kaada massa kerroksissa niin, että viipale jää saippuamassan alle.

Ohjaajalle

- Saippuaa voi varioida oman maun mukaan. Voitte ryhmässä keskustellen sopia, mikä on hyvä tuoksu ja väri. Sekaan voi laittaa muitakin luonnonaarteita, esim. kukkien terälehtiä.

Betonityöt puutarhaan

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

● ● Fyysinen toimintakyky

Toiminnan kesto

1-2 h

Kustannukset

€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Kuivabetonia
- Iso lehti (esim. raparperi/ruttojuuri)
- (Muotteja, ruokaöljyä)
- Suojahanskat, sekoitusastia ja kauha

Betoni on edullinen ja hauska materiaali kaikenlaisten puutarhakoristeiden tekemiseen. Betonista voi valaa esimerkiksi ruukkuja, penkkejä, laattoja, lintualtaita - vain mielikuvitus on rajana!

Työohje

- Kasaa hiekkaa, tms. materiaa, joka ei painu, muotiksi lehden alle.
- Sekoita betoni huolellisesti pussin ohjeen mukaan. Betoni on sopivaa, kun siitä saa kädessä muotoiltua pallon, joka ei hajoa.
- Levitä betoni lehden päälle paksuksi kerrokseksi.
- Anna kuivua rauhassa, esimerkiksi kannen alla mielellään kaksi päivää. Jos betoni kuivuu liian nopeasti, se voi haljeta.
- Kun betoni on täysin kuivunut, sen voi nostaa muotin päältä ja poistaa kasvin.

Ohjaajalle

- Betonista voi tehdä melkein mitä vaan!
- Jos käyttää muottina ruukkuja, vateja tms., on ne hyvä voidella ruokaöljyllä, jotta betoni lähtee hyvin pois.
- Huom. betoniin tarttuu muotista kaikki, sekä hiekka että koristenapit. Erilaisia kuvioita saa vaikka pienemmistä kasvinosista, kävyistä jne.

Muuta

- Netistä löytyy valtavasti erilaisia ohjeita hakusanalla "betonityöt puutarhaan".

Ohje ja kuva: Anna Puolakka

Pajupilli

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

Puukon käyttötaito

Toiminnan kesto

1 h

Kustannukset

€

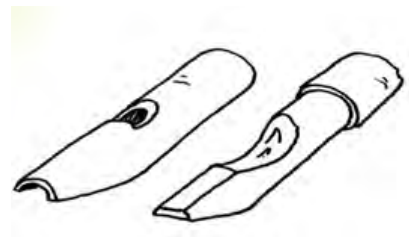
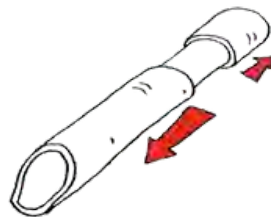
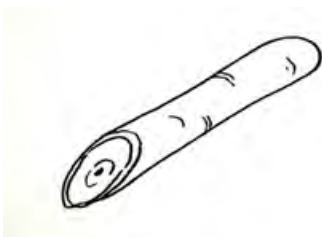
Tarvikkeet ja työvälineet:

- Sormenpaksuista, tuoretta pajua noin 15cm
- Puukko

Perinteinen pajupilli on haastava saada soimaan, mutta kun ilmaontelon ja aukon suhde on oikea, se onnistuu. Puuna voi käyttää myös pihlajaa. Paras ajankohta pillin tekemiseen on keväällä, juuri ennen kuin lehdet puhkeavat. Perustakaa vaikka pajupilliorkesteri!

Työohje

- Katkaise paju noin 10 cm pituiseksi, jätä suokappale viistoksi. Tee viilto pajun rungon ympärille renkaaksi, vain kuoren paksuudelta.
- Tee lovi (ilma-aukko) puukolla varovasti viiltäen pillin runkoon, suokappaleen alle, noin 3 cm päähän.
- Naputtele kuorta kevyesti puukon kahvapäällä, jotta se lähtee irti puuytimestä. Älä vahingoita kuorta ja irrota se kevyesti kiertäen.
- Tee puuytimeen vuolemalla litteä ilmaontelo suokappaleesta ilma-aukkoon.
- Pujota pajunkuori takaisin varren päälle ja soitto voi alkaa!

Ohjaajalle

- Pajupilli ei välttämättä aina heti toimi, joten tekemisen voi aloittaa pienillä viilloilla, joita voi sitten suurentaa tarpeen mukaan.

Muuta

- Lisää vinkkejä ja mallikuvia pillin tekemiseen löydät netistä hakusanalla `pajupilli`.

Ohje ja kuvat: Anna Puolakka

Muovaile ruohomassasta

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

Toiminnan kesto

1,5 h

Kustannukset

€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Nurmisilppua
- Kidesoodaa
- Vehnäjauhoja
- PVA-liimaa (esim. Erikeeperiä), tapettiliisteriä
- Hienoa hiekkaa
- Iso kattila, monitoimikone

Ruhosta syntyy samanlaista massaa kuin paperistakin. Eri vuodenaikoina massan sävy vaihtelee, keväällä saat vaaleampaa ja syksyllä tummemman vihreää. Massasta voi tehdä erilaisia muotoja ja päällystää vaikka kulhoja.

Työohje

- Keitä ruohosilppu vedessä, jossa on 20 % kidesoodaa jokaista nurmikiloa kohti. (esim. 1 kg nurmea + 200 g kidesoodaa)
- Nurmimassa on valmista, kun kuidut ovat pehmeät ja irtoavat helposti toisistaan.
- Huuhdo sooda pois ja hienonna massa nuijimalla sitä pussissa sekä sekoittamalla monitoimikoneessa.
- Sekoita alla olevan reseptin mukaisesti nurmimassaan lisäaineita. Massan tulee olla savimaista.
- Tee ristikoita, erilaisia muotoja tai päällystä esineitä. Ristikoiden ja kolmiulotteisten muotojen tukena voi käyttää esimerkiksi pajua.

Ohjaajalle

- Keräävästä ruohonleikkurista saa hyvää silppua ruohomassaan.
- Massan resepti: 1 kg jauhettua ja valutettua keitettyä nurmikkoa, 1 dl valmista tapettiliisteriä, 2 dl vehnäjauhoja, 2 rkl PVA-liimaa + 0,5 dl hiekkaa

Muuta

- Tarkempia ohjeita Sari Saarikosken kirjasta Kaislakanransista heinähelmeen.

Ohje ja kuvat: Anna Puolakka

Suhistuspuu

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

● ● Työkalujen käyttötaito

Toiminnan kesto

1 h

Kustannukset

€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Puuta
- Vahvaa narua (esim. haukisiimaa) saha, puukko, pora
- Valinnainen: kaiverrustaltta, vahaliitu, maalia

Puupärrä eli suhistuspuu on puusta, kivistä tai luusta tehty muinaissoitin, jota on käytetty esimerkiksi rituaaleissa, villieläinten karkottamisessa ja viestittämisessä. Soitinta on käytetty ympäri maailmaa, aina rautakaudelta saakka.

Työohje

- Voit käyttää pärrään joko löytöpuuta metsästä tai sahatavaraa. Pärrän tulisi olla mitoiltaan noin 25 x 5 x 1 cm. Saha puu oikeaan pituuteen.
- Vuole pärrän päät pyöreäksi ja poraa reikä toiseen päähän keskelle puukapulaa. (ks. kuva)
- Kiinnitä reikään vahva naru, ja jätä noin metrin verran pituutta pyöritysnaruun.
- Pyöritä pärrää isossa tilassa, mieluiten ulkona, jossa se ei osu mihinkään.

Ohjaajalle

- Pärrän ei tarvitse olla juuri osoitettujen mittojen kokoinen, mutta liian pieni pärrä ei pyöri kunnolla.
- Voit koristella pärrää kaivertamalla, maalaamalla tai liekittämällä.
- Malliohjeen pärrä on kaiverrettu ja väritetty vahaliidulla.

Ohje ja kuvat: Anna Puolakka

Lankojen ja tekstiilien kasvivärjäys

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

Toiminnan kesto

1+1 h

Kustannukset

€€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Värjättävää luonnonmateriaalia, esim. villalankaa, puuvillakangasta
- Lämpömittari 1-100 °C
- Värjäyskasveja
- Vettä, isoja kattiloita, alunaa, vaaka

Kesäkuussa alkaa olla monien kasvivärjäyksessä käytettävien kasvien paras keruu-aika. Ja tässä vaiheessa viimeistään on hyvä tutustua aiheeseen ja valmistautua loppukesän keruuseen. Värjämiseen voi käyttää vaikkapa koiranputkea, koivunlehteä, nokkosta tai pajua. Värien lopputulokseen vaikuttaa keruu-aika. Alkukesällä värit ovat heleämpiä.

Työohje

- Lankoja värjätessä kerät on hyvä purkaa vyyhdeille ja purettua alunalla etukäteen. Alunaa tulee liemeen 15 % langan painosta, vettä 25 litraa per lankakilo. Liota alunaa pieneen määrään lämmintä vettä ja sekoita sitten kattilan veteen. Kostuta langat puhtaassa vedessä ja sitten laita ne alunaveteen. Nosta lämpötila 60°C asteeseen ja pidä siinä tunti.
- Tunnin kuluttua anna lankojen jäähtyä kattilassa. Ripusta ne sitten kuivumaan tai värjäa heti.
- Keitä värjäysliemi tuoreista tai kuivista kasveista ensin ohjeen mukaan ja siivilöi se. Esimerkiksi iso muovikassillinen koiranputkea riittää 400 g langan värjämiseen. Keitä koiranputkea 1 h, vettä saa olla juuri sen verran, että kasvit peittyvät.
- Laita kosteat langat väriliemeen. Lientä on hyvä olla 30 l / lankakilo, jotta väri on tasainen. Lisää tarvittaessa vettä.
- Kuumenna liemi 80°C asteeseen. Anna lankojen olla väriliemessä tunti.
- Huuhtelee langat huolellisesti. Lisää viimeiseen huuhteluveteen loraus etikkaa, jotta langan suomet menevät kiinni.

Ohjaajalle

- Kasvivärjäyksestä on olemassa lukuisia ohjeita ja reseptejä kirjoissa ja netissä.
- Lämpötilan mittaamiseen voi käyttää esimerkiksi paistimittaria.

Huosiain -Tuohinen pesupallo

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

Mattoveitsen käyttö,
sorminäppäryys

Toiminnan kesto

1 h

Kustannukset

€€

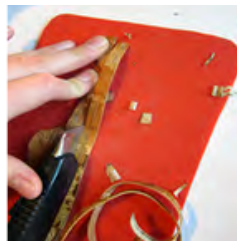
Tarvikkeet ja työvälineet:

- Koivun tuohia noin 20x20cm pala yhteen huosiaineeseen
- Vahvaa sidontalankaa, esim. ohut kalalanka, haukisiimaa eli pellavanarua
- Mattoveitsi, leikkuualusta, metalliviivain

Huosiain on vanhanajan patasuti. Ennen "patapataa" kattilat jynssättiin tuohella puhtaaksi. Tuohi ei naarmuta kattilan pohjaa ja puhdasta tulee. Ripusta huosiain kuivumaan aina käytön jälkeen, jolloin se säilyy hyvänä pitkään.

Työohje

- Leikkaa tuohesta sentin paksuisia suikaleita, jotka ovat vähintään 15 cm pitkiä.
- Tee suikaleista viiden kappaleen nippu siten, että tuohet ovat samoin päin. Sido vahvalla langalla keskeltä kiinni.
- Sido vastakkaiseen suuntaan lisää tuohia muutama kerrallaan niin, että nipussa on haluttu määrä tuohisuikaleita (noin 20 kpl).
- Sido haukisiimalla tai kalalangalla koko nippu vielä keskeltä tiukasti kiinni ja tee langanpäistä ripustin.
- Laita nippu kiehuvaan veteen, jotta tuohi käpristyy. Nosta se vedestä ja irrota kerroksittain käpristyneet suikaleet toisistaan. Upota kiehuvaan veteen vielä toisen kerran.

Ohjaajalle

- Suikaleiden leikkaaminen onnistuu helpoiten käyttämällä metalliviivainta mattoveitsen ohjurina.

Muuta

- Lisää askarteluohjeita tuohesta löydät netistä esimerkiksi hakusanalla `tuohiaskartelu`.

Lähde: Sari Saarikoski. Kaislakanransista heinähelmeen. 2004.

Saunavihta tai -vasta

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

● Sormivoimat

Toiminnan kesto

0,5-1 h

Kustannukset

€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Koivun oksia (noin 40 cm pituisia)
- Oksasakset tai terävä puukko

Mitä olisi suomalainen suvi ilman saunaa ja vihdantuoksua? Tuoksun saa myös tuomalla koivunoksia löylyhuoneeseen, mutta vihtomiseen tarvitaan jo isompi nippu. Alkukesän lehdet ovat vielä pehmoisia ja vihtakin on lempeä. Perimätiedon mukaan uuden kuun 7.–9. päivä tehdyissä vihdossa kestävät lehdet parhaiten. Vihtoja voi tehdä myös vaikka talven varalle pakastimeen!

Työohje

- Selvitä, mistä saa kerära koivunoksia ja kysy lupa metsänomistajalta.
- Karsi pienet alaoksat ja katko oksia samanmittaisiksi. Lado oksat järjestyksessä tasamittaisiksi. Laita lyhyemmät oksat oksakimpun reunoille.
- Tee notkeasta koivunoksasta noin vihdan ympärysmittan kokoinen rengas (mieluummin pienempi kuin isompi) kiertämällä oksaa itsensä ympäri niin, että muodostuu pieni ”kranssi”.
- Pakota oksanippu, eli vihdan kädensija, renkaasta läpi.

Ohjaajalle

- Jos vihdan kiinnitys on hankalaa, sitomiseen voi käyttää myös esimerkiksi pyörän sisäkumista leikattua lenkkiä tai pellavanarua. Rautalankaa ei suositella, sillä se kuumenee löylyissä.

Tuohihelmet

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

● ● ● Sorminäppäryys

Toiminnan kesto

0,5-1 h

Kustannukset

€€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Koivun tuohta
- PVA-liimaa (esim. Erikeeper)
- Sakset, tikku tai sukkapuikko

Tuohesta on moneksi! Siitä voi tehdä esimerkiksi ropposia, pannunalusia, pesupalloja tai koruja. Helmien tekniikka on yksinkertainen ja niiden valmistaminen onnistuu vaikka suoraan metsässä, jos vain mukana on sakset ja liimaa.

Työohje

- Ota tuohta juuri kaadetusta puusta. Elävästä puusta ei saa ottaa tuohta.
- Leikkaa tuohesta noin 2 cm korkea ja vähintään 10 cm leveä, kolmionmuotoinen suikale. Huomioi leikatessa tuohen luonnollinen kiertymissuunta, koska vastapäivään kiertäminen on aina hankalampaa.
- Levitä liimaa suikaleelle niin, että helmen ensimmäiseen, sisimpään kerrokseen, ei tule liimaa.
- Kieritä tuohi tiukasti neulepuikon tai tikun ympärille. Ota pian pois, ettei kierroksien välistä puristuva liima kiinnity puikkoon.
- Purista ja pidä kiinni helmestä noin viisi minuuttia tai sen aikaa, että liima alkaa pitää ja kierrokset eivät enää purkaudu.

Ohjaajalle

- Erikokoisia helmiä saat pidentämällä, kaventamalla tai paksuntamalla suikaletta. Myös tuohen paksuuteen kannattaa kiinnittää huomiota; yli millin paksuinen tuohi on jo liian jäykkää kiertymään helmeksi. Ohuesta tuohesta voi tehdä erityisen pitkän suikaleen, näin pintakuviosta tulee kauniin kierteinen.
- Tuohi käpristyy rullalle, kun sen laittaa kiehuvaan veteen. Jos paksu tuohi temppuilee, sen voi "esitaivuttaa" kastamalla kiehuvaan veteen.

Ohje ja kuvat: Anna Puolakka

Puupöllö

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

Toiminnan kesto

1 h

Kustannukset

€€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Yhteen pöllöön yksi iso puukiekkko ja kolme pienempää
- Saha, hiomapaperia, PVA-liimaa (esim. Erikeeper), vasara, nautoja, nahkapaloja
- (Petsiä tai vastaavaa vesiohenteista maalia)

Erikokoisista puukiekoista saa hauskoja pöllöjä! Pöllön voi laittaa ulos puuhun tai siitä voi tehdä vaikka seinäkellon.

Työohje

- Sahaa puisia kiekkoja eripaksuisista puupölleistä. Hio sahauspintoja kevyesti. Jos maalaat, maalaa vartalokiekko ja silmät puupetseillä tai vesiväreillä ennen kokoamista.
- Lohkaise yhdestä pienestä puukiekosta pöllölle varpaat ja nenä. Ne voi tehdä myös nahasta, kuten mallikuvassa.
- Leikkaa nahasta hapsut kulmakarvoiksi ja siiviksi, ja liimaa ne isoon kiekkoon.
- Naulaa silmät ja nenä kiinni, liimaa varpaat.
- Tee ripustuskoukku taivuttamalla puoliksi naulattu naula kaareksi pöllön pään päälle.

Ohjaajalle

- Valitse pöllöjen maalit käyttötarkoituksen mukaan. Ulkotiloissa oleskeleville pöllöille on hyvä laittaa säänkestäviä maaleja, kuten puupetsejä. Sisätiloissa vesiväritkin käyvät hyvin.

Ohje ja kuvat: Anna Puolakka

Kankaan aurinkovärjäys

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

Toiminnan kesto

2 h

Kustannukset

€€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Puuvillakangasta
- Mustaa jätessäkkiä pöydän suojaamiseen
- Valmista kangasväriä
- Leveitä maalipensseleitä, suihkepullo
- Litteitä kasvien lehtiä
- Silitysrauta ja -lauta

Aina värjäyksessä ei tarvitse keittää väriä kattilassa eikä tuputtaa sabluunien läpi. Aurinkovärjäys on hauska ja energiyästävä värjäysmuoto, eikä lopputulos ole aina sitä, mitä ajatteli. Tämä työ onnistuu parhaiten aurinkoisena päivänä, vaikka kuvioiden muodostuminen perustuukin kuivumiseen eikä auringonvaloon.

Työohje

- Suojaa työalusta muovilla. Musta muovi on hyvä, sillä se kerää samalla auringonlämpöä.
- Levitä kangas alustalle ja kastele se läpikotaisin vedellä. Lammikoita ei saa muodostua.
- Laita kasvien lehtiä tai muovista leikattuja muotoja kankaan päälle. Muodon tulee olla hyvin litteä, tiiviisti kangasta vasten. Painele muodot kiinni märkään kankaaseen.
- Levitä kankaalle ohennettua kangasväriä (noin puolet vettä ja puolet kangasväriä) siveltimellä, sienellä tai ruiskuttamalla väriä kuvioiden päälle. Jätä kuivumaan aurinkoon, poista kasvit ja muut muodot vasta, kun kangas on kauttaaltaan kuiva.
- Kiinnitä väri kankaaseen silittämällä kangas nurjalta puolelta

Ohjaajalle

- Kangasta voi kirjailla myös rypyttämällä, rypyjen huippukohtiin jää vaaleita kohtia ja alas tummempia. Kasvien "varjoja" voi myös viimeistellä kirjonnalla.
- Auringon energiaa värjäyksessä voi kokeilla myös purkeissa, joihin laitetaan värjättävä materiaali, esim. villa, vettä ja väriaine, ja jätetään päiväksi auringon pahteeseen. Hakusanoilla "solar dyeing" löytyy ohje.

Kasvipaperi

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

Kärsivällisyys

Toiminnan kesto

1 h >

Kustannukset

€€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Kasveja
- Kidesoodaa
- Iso kattila, paperinvalmistuksessa käytettävä viira, pesusieni, teho- tai sauvasekoitin, imukykyinen alusta esim vaneri, kipsilevy tai tiskiliina

Erilaisista heinistä, osmankäämistä, ruhosta ja oljesta voi tehdä itse kaunista paperia. Kasvimassan työstäminen vaatii hieman aikaa, mutta on sen arvoista. Itse tehdyistä papereista voi myöhemmin askarrella kauniita kortteja tai sitten märillä arkeilla voi päällystää erilaisia muotoja. Kokeile vaikka tehdä lampunvarjostin ilmapallon päälle.

Työohje

- Pilko kasvikuituja esim. litran verran kattilaan pieneksi silpuksi. Lisää kasvimateriaaliin verrattuna n. 5 % kidesoodaa. Vettä yksi litra.
- Keitä 1-2 h kunnes kuidut ovat pehmenneet. Huuhtelee kidesooda pois, älä kasvikuituja.
- Hienonna tehosekoittimella runsaan veden kanssa, jotta pilkkoutuminen olisi helpompaa.
- Kaada massa laakeaan astiaan, jonne mahtuu viira. Seoksen oikean paksuuden oppii tuntemaan käsillään, sen kuuluisi soljua sormien läpi. Liian laihasta seoksesta tulee liian ohuita papereita, jotka ovat vaikeita irrottaa ja jatko työstää.
- Nosta viiralla massaa astiasta, anna veden valua pois. Ylimääräiset vedet voit imeä sienellä viiran alapuolelta. Käänä viira ylösalaisin alustaa vasten ja painele paperiarkki irti viirasta sienellä. Nosta viira pois varovasti ja jätä paperi kuivumaan.

Ohjaajalle

- Mallikuvan paperi on osmankäämistä ja nokkosesta, keskikuvassa olkisilppua keitetään pehmeäksi ja alimmaisessa kuvassa ruoho-paperiseosta nostetaan viiralla

Muuta

- Lisätietoa voit hakea netistä esimerkiksi hakusanalla `paperia kasvikuidusta`.

Tuoksupussit

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

● ● ● Ompelukoneen käyttö

Toiminnan kesto

1 h

Kustannukset

€€

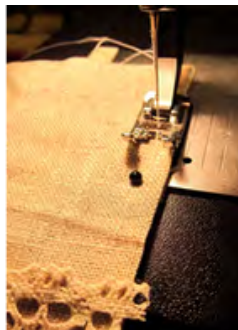
Tarvikkeet ja työvälineet:

- Kangasta, joka läpäisee ilmaa, esim. puuvillakankaat
- Tuoksuvia yrttejä (esimerkiksi laventelia tai rosmariinia)
- Koristenauhaa
- Ompelukone

Säilö kesän tuoksut talteen! Kuivata kasvattamasi yrtit nipuissa roikuttaen. Ilahduta itseäsi tai ystävää itse tehdyllä tuoksupussilla. Voit somistaa pussin omavalintaisella kankaalla, pitsillä tai silkinauhalla.

Työohje

- Leikkaa noin 12x8 cm kokoiset palat kankaasta. Jos teet koristenauhoja tms, ne ommellaan kankaan oikealle puolelle ennen kuin sivusaumat ommellaan yhteen.
- Ompele sivusaumat oikealta puolelta, läheltä kankaan reunaa, yhteen kolmelta sivulta. Leikkaa kulmista ylimääräinen kangas pois.
- Käännä työ nurin ja ompele nurjalta puolelta saumat "piiloon". Näin saumoista tulee tiiviit ja huolitellut.
- Täytä pussi kuivatuilla yrteillä ja solmi narulla tai vaihtoehtoisesti ompele viimeinen sivu kiinni.
- Nyt voit laittaa tuoksupussin esim vaatekaappiin antamaan tekstiileille hyvää tuoksua.

Ohjaajalle

- Jos on käytettävissä saumuri, ei tarvitse tehdä kaksinkertaisia saumoja. Tikin pituus kannattaa kuitenkin säätää lyhyeksi, niin saumoista ei ala käytössä tulla yrttien "roskia" ulos.
- Kuivista koivunlehdistä voi myös tehdä löylytuoksupusseja, jotka laitetaan löylyveteen likoamaan.

Ohje ja kuvat: Anna Puolakka

Kesäinen kranssi osmankäämistä

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

Toiminnan kesto

1 h

Kustannukset

€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Kranssipohja
- Pellavakuitukangasta
- Kuivattua osmankäämiä, tuohta
- Ripustukseen rautalankaa tai nauhaa

Kransseja on monenlaisia, tässä yksi idea kesäiseen kranssiin! Osmankäämin keruu-aika on elokuussa parhaillaan, mutta kuivattuna sitä voi säilöä myös talven askarteluihin.

Työohje

- Tee ensin mahdollisimman tasalaatuinen kranssipohja pajusta, risusta tai vastaavasta materiaalista.
- Leikkaa pellavakuitukankaasta noin 5 cm paksuja suikaleita ja päällystä kranssi suikaleilla.
- Tee tukeva ripustuslenkki läpi pellavakankaan.
- Solmi kostutettuja osmankäämejä pellavakankaan päälle, voit vaikka solmia tai liimata päät taustapuolelle (ks. kuva).
- Koristele kranssi tuohenpalalla ja osmankäämirusetilla, kiinnitä kuumaliimalla.

Ohjaajalle

- Kranssipohjan voi tehdä itse tai hankkia valmiita kranssipohjia. Ohjeita risukranssipohjan työstämiseen löydät marraskuun osiosta.

Muuta

- Kranssia voi varioida myös esimerkiksi tammenterhoilla, kaarnalla tai kuivakukilla.
- Samaa pohjaa voi käyttää useampaan kranssiin vuodenaikojen mukaan.

Ohje ja kuvat: Anna Puolakka

Kuivakukkakranssi

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

Toiminnan kesto

0,5-1 h

Kustannukset

€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Oasis-kranssipohja
- Kuivakukkia
- Ripustuslenkki esimerkiksi rautalangasta.
- Sakset

Tämän kranssin voi tehdä vielä vaikka syksy olisi jo pitkällä, sillä ohjeessa käytetyt olkikukat ja ikiviuhkot säilyttävät värinsä pitkän aikaa korjuun jälkeen. Aurinkoinen piriste syyspäivään syntyy nopeasti, ja valmiiseen kranssipohjaan on helppo pistellä lyhyitä kukanvarsia.

Työohje

- Ota kesällä kuivatut kukat esille ja leikkaa ne noin 1-2 cm pituisiksi. Karsi myös ylimääräiset lehdet kukkien alapinnoilta.
- Suunnittele ja sommittele kukista esteettinen kokonaisuus kranssipohjan peitteeksi.
- Jos haluat symmetrisen sommitelman, aloita keskeltä ja sijoita isot olkikukat tasaisiin välimatkoin.
- Täytä keskellä olevien olkikukkien välit pienemmillä.
- Mallikuvan kranssin reunat on täytetty keltaisella sini-ikiviuhkolla. Kukkavarsi on leveähkö, joten niillä saa helposti tuuheutta kranssiin. Asettele kukat lomittain, hieman viistosti kranssin sisään painaen.

Muuta

- Muita hyviä kasvatettavia kuivakukkia ohjeessa mainittujen lisäksi ovat jänönhäntä, ikikulta, helminukkajäkkärä, kultahehku, herttaikukka ja paperikukka.
- Luonnonkasveista pietaryrtti ja siankärsämä sopivat myös erinomaisesti kuivatukseen.

Ohje ja kuva: Anna Puolakka

Lehdenmuotoinen savityö

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

Toiminnan kesto

1 h

Kustannukset

€€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Savea
- Erikokoisia isoruotisia lehtiä
- Kaulin, juomapilli, veitsi ja lasta
- Metallioksidia
- Mahdollisuus saven polttoon

Lehtien ruodit ovat kauniita ja niitä on helppo jäljentää erilaisiin massoihin. Painamalla ruodin saveen, voi tehdä kauniin alustan saippuulle, kynttilälle tai vaikka pöydän herkuille. Tätä mallia voi tehdä niin pitkälle syksyyn, kuin lehtiä on puissa.

Työohje

- Tee ensin savesta pieni pallo ja painele siitä ilmakuplat pois.
- Kauli savi noin 1 cm paksuiseksi, muista käänellä sitä välillä, ettei se juutu alustaan. Käänä työ viimeisen kerran ennen lehtikuvion kaulimista.
- Lisää viimeiseen kaulintaan lehti, ruodit saveen päin ja kauli päältä hellävaroen, mutta huolellisesti, jotta kuvio toistuu saveen.
- Leikkaa veitsellä kuvion ympäriltä ylimääräinen savi pois ja irrota lehti.
- Jos lehdestä tulee saippuakuppi, paina pillillä reikiä pohjaan, jotta myöhemmin käytössä vesi pääsee valumaan pois.
- Nosta varovasti lehtilaatta kuivumaan tasaiselle alustalle tai vaihtoehtoisesti paperista taivutetun renkaan päälle, jos sille halutaan hieman ylöspäin suuntautuvat laidat (ks. kuva).
- Raakapolta työ sen kuivuttua ja levitä ruoteisiin siveltimellä hieman metalli tai kuparioksidia, niin saat lehden kuvion esiin (ks. kuva). Pyyhi ylimääräinen oksidi pois sienellä. Päälle voi laittaa värittömän lasitteen.

Ohjaajalle

- Valitse lasite saven mukaan. Valmiiseen tuotteeseen kannattaa vielä kiinnittää silikoniset pohjatassut, jos sitä käytetään kylpyhuoneessa. Näin tuote pysyy hyvin paikoillaan eikä naarmuta lavuaarin tasoja.

Ohje ja kuvat: Anna Puolakka

Tammenterhokorvakorut

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

Sorminäppäryys

Toiminnan kesto

0,5-1 h

Kustannukset

€€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Tammenterhoja
- Kontaktiliimaa
- Pieniä puisia helmiä
- Korvakorukoukkuja ja -piikkejä
- Korupihdit ja piikki (työkalu) reiän tekoon

Koruja on mukava askarrella pienistä luonnon ihmeistä, kuten vaikkapa tammenterhoista! Tammenterhoja löytyy syksyisin maasta ja niiden kannat lähtevät helposti irti toisistaan. Tässä mallissa se on vain hyvä asia, kunhan kannan molemmat puoliskot löytyvät.

Työohje

- Koverra piikillä varovasti pieni reikä tammenterhon hattuun, reuna on ohuempi ja pehmeämpi kuin keskikohta.
- Liimaa ja purista kontaktiliimalla hattu ja terho kiinni toisiinsa, samalla korupiikin kanta pysyy paikallaan. Anna kuivua kunnes liima on kovettunut.
- Pujota terhosta sojottavaan piikkiin muutama helmi matkalle ja jätä sentti varaa lenkin tekoon.
- Tee korupiikin päähän suljettu silmukka pihdeillä. Avaa korvakorukoukun lenkki ja pujota tammenterhoa kannatteleva korupiikki lenkkiin. Sulje koukun ripustuslenkki ja koru on valmis.

Ohjaajalle

- Koruja voi tehdä muistakin luonnon aarteista, esim. lepän urvuista, marjoista tai siemenkodista.
- Kontaktiliima on hyvä luonnonmateriaalien liimaukseen, sillä liimasauma jää joustavaksi, jolloin mahdollinen kuivumisesta johtuva koonmuutos ei haittaa.

Ohje ja kuvat: Anna Puolakka

Mobile pihlajanmarjoista

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

- ● Pikkutarkkuus neulan pujottelussa

Toiminnan kesto

1 h

Kustannukset

€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Pihlajanmarjoja
- Pajunoksia tai paksua rautalankaa
- Vahvaa lankaa
- Sakset, isosilmäisiä, kapeita, pitkiä neuloja
- Erilaisia kuivattuja koristeita

Syksyinen mobile on kaunis pitkään, sillä marjat säilyttävät värinsä kuivuessaan. Mobilen voi ripustaa ulos tai sisälle. Pihlajanmarjoja löytyy helposti ja niiden poiminta kuuluu jokaisenoikeuksien piiriin, paitsi piha-alueilta. Piha-alueiden omistajiltakin voi kuitenkin kohteliaasti kysyä lupaa marjojen keräämiseen.

Työohje

- Taivuta paju kaksin kerroin ympyrän muotoiseksi ja sido päät renkaaseen itsensä ympärille niin, että rengas pysyy paikoillaan. Voit varmistaa liitoksen rautalangan pätkällä.
- Pujota lankaan ensin alin isompi esine ja tee solmu langan päähän, jotta kaikki marjat eivät putoa.
- Pujota marjoja lankaan niin monta, kunnes pituus on sopiva (noin 20 cm) ja kiinnitä lanka neulalla pajun oksien väliin pujottaen ja solmien lanka kiinni. Tee marjanauhoja 4-6 kpl, ripusta ne pajurenkaaseen tasaisin välimatkoin, jotta tasapaino säilyy. Helminauhat voi jättää eripituisiksi ja koristella eri tavoilla.
- Ota lopuksi kaksi yhtäpitkää narua (vahvempaa kuin pujottelulanka) ja kiinnitä ne molemmista päistään pajurenkaaseen. Nosta mobile narujen keskeltä ja tee solmu kohtaan, jossa mobile on tasapainossa.

Ohjaajalle

- Orapihlajanmarjat ovat hieman isompia kuin tavallisen pihlajan marjat, ja niitä voi myös käyttää askartelussa.
- Alimmat koristeet voi myös jättää pois, mutta silloin kannattaa solmia vaikka pieni oksa langanpäähän etteivät marjat kuivuessaan putoa solmun läpi.

Ohje ja kuvat: Anna Puolakka

Pihlajanmarjapallo

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

Toiminnan kesto

1 h

Kustannukset

€€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Sammalta tai oasis-pallo
- Pihlajanmarjoja
- Rautalankaa
- Reilusti metallisia, nupittomia neuloja (löytyy kangaskaupoista)

Pieni ja punainen päivän piriste syntyy pallosta, joka on päällystetty pihlajanmarjoilla! Pihlajanmarjat ovat hyviä askartelumateriaaleja, sillä ne ovat kiinteitä, eikä niistä valu nestettä. Pallon voi laittaa vaikkapa kattaukseen koristeeksi.

Työohje

- Tee sammalesta haluamasi kokoinen pallo.
- Kieputa rautalankaa pallon ympärille muutama kierros niin, että se pysyy kasassa.
- Päättelä rautalangan päät kietomalla ne toisiinsa ja tee ripustuslenkki.
- Pistele tasapäisillä, metallisilla nuppineuloilla pallon pinta täyteen pihlajanmarjoja.
- Ripusta pallo koristeeksi sisään tai ulos

Ohjaajalle

- Sammalen keräämiseen tarvitaan maanomistajan lupa. Jos on isoja ryhmiä, eli sammalta tarvitaan runsaasti, kannattaa käyttää pohjamateriaalina mieluummin kukka-asetelmiin tarkoitettuja oasis- tai kuivapalloja.

Muuta

- Linnut tykkäävät pihlajanmarjoista, joten ulkona valmis pallo saattaa tulla syödyksi.

Ohje ja kuvat: Anna Puolakka

Villalangan värjääminen sipulinkuorilla

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

Toiminnan kesto

1+1 h

Kustannukset

€€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Villalankaa (voi olla sekoitetta)
- Sipulinkuoria
- Alunaa (saa apteekista)
- Suojahanskoja, kattila, lämpömittari 0-100°C, sekoitustikku tai kauha
- Etikkaa

Neulominen antaa vielä enemmän iloa, jos langat ovat itsevärjättyjä. Kasveilla voi värjätä myös muita luonnonkuituja, kuten kangasta ja niintä. Mahdollisuuksia eri väreihin ja värjäysmateriaaleihin on paljon, ja tässä on yksi helppo ohje aloittaa uusi harrastus!

Työohje

- Siivoa lähikaupan sipulilaarista ylimääräiset sipulin kuoret tai kerää niitä talteen ruoanlaiton yhteydessä. Mitä enemmän sipulin kuoria, sitä tummemman värin saat.
- Laita sipulin kuoret kattilaan veden kanssa niin, että ne peittyvät.
- Kiehauta kuoria 30 min ja siivilöi vesi.
- Laita purettut langat vyyhteinä veteen ja nosta lämpötila 80 asteeseen. Anna olla tunti tässä lämmössä.
- Nosta langat liemestä, ja jos värjäämättömiä lankoja on vielä jäljellä, tee toinen värjäys jälkiliemellä samaan tapaan. Huuhtele langat hyvin, niin ettei väriä enää lähde ja lisää viimeiseen huuhteluveteen loraus etikkaa.

Muuta

- Ohjeet lankojen puretukseen löytyvät kesäkuun osiosta, mutta puretuksen voi tehdä myös värjäyksen aikana. Ota langat pois liemestä ja lisää alunaa kuivapainon mukainen määrä väriliemeen, kun langat ovat olleet siellä tunnin. Jatka värjäämistä 15 min.

Kranssi vaahteranlehdistä

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

● ● ● Sorminäppäryys

Toiminnan kesto

1-2 h

Kustannukset

€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Vaahteranlehtiä
- Vahvaa rautalankaa (1,4 mm) TAI pajua
- Rautalankaa sidontaan
- Sanomalehteä
- Pihdit rautalangon leikkaamiseen, sakset

Syksyn väriloistoa sisätiloihin saa tekemällä kranssin vaahteranlehdistä! Kerää pihalta tai lähipuistosta värikkäitä vaahteranlehtiä, ja samalla ympäristökin siistyytyy.

Työohje

- Tee vahvasta rautalangasta kaksinkertainen rengas, halkaisijaltaan vähintään 20 cm, jotta sitominen onnistuu.
- Päällystä rautarengas kieputtamalla rypytettyä sanomalehtisuikaletta sen ympärille, jotta kranssi olisi paksumpi. Voit myös käyttää valmiita kranssipohjia tai pajun oksia.
- Leikkaa vaahteranlehdistä varret pois, ja halutessasi järjestä lehdet värien mukaan.
- Kranssin sitominen tapahtuu rautalangalla, yksi vaahteranlehti kerrallaan. Lehti taitetaan kevyesti rullalle ja sidotaan kranssipohjan päälle rautalangalla.
- Asettele lehtiä myös kranssin sisä- ja ulkokehään, jotta kranssista tulee tuuheaa. Viiden sentin matkalle tulee noin kolme lehteä, halutusta tuuheudesta ja lehtien koosta riippuen.
- Päättele sidonta pujottamalla rautalanka itsensä ympäri ja tee langanpästä ripustuslenkki.

Muuta

- Kun kranssi on palvellut aikansa, se on helpointa hävittää polttamalla, jonka jälkeen rautalangat voidaan kerätä metallinkeräykseen.

Ohje ja kuvat: Anna Puolakka

Lehtirasia

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

● ● Sorminäppäryys

Toiminnan kesto

2 h

Kustannukset

€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Pieniä pahvi- tai vanerirasioita
- Prässättyjä lehtiä
- PVA-liimaa (Erikeeper) tai decoupage-lakkaa
- Leveä sivellin

Syksyn lehtien väriloistoa voi tuoda myös sisätilojen sisustukseen ja niistä voi valmistaa esimerkiksi kauniita lahjarasioita. Lehdillä päällystäminen onnistuu, kunhan ne on prässätty ja kuivattu hyvin. Tuoreeseen, vahamaiseen puunlehteen liima ei tartu kunnolla.

Työohje

- Varmista, että prässättyjä lehtiä on riittävästi. Niitä saa olla rasian pinta-alaan verrattuna melkein kaksinkertainen määrä, sillä herkkänä materiaalina ne myös rikkoutuvat helposti.
- Laita liimaa lehden taustapuolelle reilusti ja levitä liimakerros myös siihen kohtaan rasiaa, johon aiot liimata lehden.
- Kun liima on vähän imeytynyt lehteen, kiinnitä se varovasti painelemalla rasian kylkeen. Purista ylimääräinen liima pois lehden alta ja tasoita lehden pinta.
- Levitä liimaa myös lehden päälle. Kun liima on pintakuiva, mutta lehti vielä pehmeä, voit vielä tasoitella pintaa varovasti sormilla.
- Toista vaiheet, kunnes rasian pinnassa on haluttu määrä lehtiä. Kun työ on kuivunut, levitä vielä yksi suojaava liimakerros.

Ohjaajalle

- Kuvan mallissa on käytetty marja-aronian lehtiä, mutta työhön soveltuvat lähes kaikki lehdet.
- Lehdet, joissa on paksu lehtiruoti, tasoittuvat huonommin kuin sileät lehdet.

Ohje ja kuva: Anna Puolakka

Pajuinen pannunalunen

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

● ● ● Sorminäppäryys

Toiminnan kesto

1 h

Kustannukset

€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Sormenpaksuista pajua
- Juuttinarua
- Oksasakset, sakset

Pajusta on moneksi! Suorat pajunoksat sopivat niin punontaan kuin kudontaankin. Jos kangaspuita ei ole käytettävissä, voi solmimalla tehdä kauniin pannunalusen. Paju kutistuu kuivuessaan, joten oksat on hyvä kerätä vähintään kahta viikkoa aikaisemmin sisälle kuivumaan.

Työohje

- Leikkaa oksasaksilla kuivuneesta pajusta noin 20 cm pituisia pätkiä.
- Tee juuttinarusta 55 cm pitkiä pareja kahdeksan kappaletta.
- Solmi narut päästä umpisolmuun.
- Laita ensimmäinen paju narujen väliin ja tee uudet umpisolmut mahdollisimman lähelle pajukeppiä. Tee tiukat solmut, jotta pajut pysyvät narujen välissä. Jos paju on tuoretta, se kutistuu kuivuessaan muutaman millin. Ota tämä huomioon solmujen teossa.
- Toista pajujen lisäämistä niin kauan, kunnes pannunalunen on halutun kokoinen.

Ohjaajalle

- Pajunoksia voi myös kutoa kangaspuilla poppanan, erilaisten luonnonlankojen tai trikookuteen kanssa.
- Lisäksi erilaisilla makramee-solmutekniikoilla saa kauniita käsitöitä pajusta ja luonnonnaruista, ahkera taitaja vaikka kynnyksmaton.
- Hitaammat tekijät voivat tehdä "loimilankoja" vähemmän jolloin myös solmittavaa on vähemmän.

Ohje ja kuvat: Anna Puolakka

Kaaospallo pajusta

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

● ● ● Sorminäppäryys

Toiminnan kesto

1-2 h

Kustannukset

€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Pajua
- Oksasakset
- Rautalangaa
- Pihdit rautalangan leikkaamiseen

Taipuisa paju vääntyy moneen ja liukas villipajukin kesyyntyy, kun se saa tarpeeksi kavereita viereensä. Kaaostekniikalla voi tehdä varjostimia, koreja tai seinäteoksia. Kaaospallon voi ripustaa parvekkeelle ja laittaa sen sisään vaikka jouluvalot. Palloa voi käyttää myös sisällä esimerkiksi lampunvarjostimena.

Työohje

- Kierrä ensin pajusta rengas. Tee sitten toinen rengas, joka menee ensimmäisen renkaan sisään tai päälle. Laita liitoskohdasta rautalangalla kiinni ja tee vielä kolmas tukirengas poikittain, kuten päiväntasaaja maapallon ympärillä. (Olkipallo marraskuun ohjeissa alkaa samalla tavalla.)
- Kun kolmirunkoinen tukiranka on valmis, ala pujottelemaan pajua vapaalla kaaostyyllillä ympäri palloa niin, että pyöreähkö muoto säilyy.
- Pujottele pitkiä ja lyhyempiä pajuja niin, että pallo on tiivis ja tukeva. Rautalangalla voi varmistaa liitoskohtia.

Ohjaajalle

- Villipajua voi kerätä maanomistajan luvalla tienvarsilta ja metsistä. Pajua voi myös ostaa valmiina nippuina, mutta silloin sen käyttö vaatii liotusta ennen käyttöä.
- Kaaospunonta on vapaa pujottelutapa ja Googlen hakusanalla "kaaospunonta" löytyy lisää mallikuvia.

Ohje ja kuvat: Anna Puolakka

Tuulikello

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

Pujottelu, sahaaminen,
porakoneen käyttö

Toiminnan kesto

1 h

Kustannukset

€€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Tuulikellon soittokellot (askartelukaupoista)
- Oksanpätkä, simpukoita, helmiä
- Pellavanarua
- Saha, pora, sakset

Tuulikello soittaa luonnollista säveltä ja Afrikassa sen uskotaan tuovan hyvää onnea! Oman tuulikellon voi ripustaa vaikka parvekkeelle, elleivät naapurit pahastu kellon äänestä.

Työohje

- Valitse oksasta sopiva kohta kellon rungoksi ja saha oksa sopivan pituiseksi, noin 10–20 cm. Poraa puuhun reiät kelloputkien ripustukseen 2–3 cm päähän toisistaan. Varmista, että pellavanaru mahtuu kaksinkerroin poratun reiän läpi.
- Jos sinulla ei ole valmiita soittokelloja, voit tehdä ne alumiiniputkesta sahaamalla. Poraa reiät putkien päähän, noin 0,5–1 cm reunasta, ripustamista varten. Tähän tarvitsee rautasahan ja mieluiten pylväsporakoneen.
- Pujota pellavanaru puun, helmen tai simpukan ja soittoputken läpi takaisin samasta puun reiästä. Tee umpisolmu ja vedä solmu tiukasti puuhun.
- Kolmikielisessä tuulikellossa keskimmäistä putkea kannatteleva naru on samalla ripustuslenkki, joten tee siihen reilusti pidempi naru.
- Kun kaikki soittokielet on kiinnitetty, tuulikello on valmis. Samalla tavalla voi tehdä myös pyöreän tuulikellon, tällöin yläkappaleen vain tulee olla pyöreäksi muotoiltu, vaikkapa puupölistä sahattu kiekko.

Ohjaajalle

- Rautalangasta saa käteviä pujotustyökaluja, kuin isoja neuloja, jollaisia myös kangaspuiden sidonnassa käytetään. Taita noin 15 cm pituinen rautalanka kaksinkerroin ja laita pujotettava lanka taitokseen. Rautalangan toinen pää toimii neulan teränä ja taitos silmänä.

Muuta

- Tuulikellon soittoputket ovat eripituisia, jotta ne soivat eri äänenkorkeuksilla. Kolmiosaisen tuulikellon putket voivat olla mitoiltaan esimerkiksi 12, 10 ja 8 cm. Jos teet isomman kellon tai haluat enemmän kelloja, tee putkista pidempiä, sillä alle 6 cm kellot eivät soi, jos niiden välimatka on 3 cm.

Joulukuusen koristeita

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

● ● Sorminäppäryys

Toiminnan kesto

1 h

Kustannukset

€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Pihlajanmarjoja, rautalangaa, pihdit ja sivuleikkurit (lasihelmiä, höyheniä)
- Paperimassapalloja, kullanväristä spraymaalia, PVA-liimaa, siemeniä (esim. pellavan), ripustuslanka
- Pellavakuitukangasta, tuhta, kontaktiliimaa, ripustuslanka

Joulukuusen koristeluun on monia mahdollisuuksia. Paperimassapalloja on helppo koristella eri luonnonmateriaaleilla, ja syksyllä talteen otetut ja kuivatut pihlajanmarjat säilyttävät kauniin punaisen värinsä yli talven. Myös tuohi näyttää kauniilta kuusen oksilla tai joulukorteissa.

Työohje

1. Pihlajanmarja-sydän

- Leikkaa rautalangasta 30 cm pitkä pätkä ja taita se kaksinkerroin. Tee ripustuslenkki noin 5cm päähän keskitaiteesta tekemällä kierteitä. Halutessasi kierteiden keskelle voi laittaa höyhenen tai helmen roikkumaan.
- Pujottele molempiin päihin marjoja yhtä paljon, jotta halutun kokoinen sydänkuvio on mahdollinen. Kiinnitä rautalangan päät kietomalla ne yhteen ja pihdeillä kiristämällä. Liitoksen voi piilottaa pujottamalla leikattuun rautalanganpäähän yhden marjan.

2. Siemenpallo

- Maalaa paperimassapallo kultaspraylla kauttaaltaan. Tee ripustuslenkki (esim. ohuesta rautalangasta), kiinnitä se liimalla massapallossa olevaan reikään ja anna kuivua hetki.
- Levitä reilu, muttei valuva, kerros liimaa kauttaaltaan pallon päälle. Kierittele pallo siemenissä nopeasti ennen kuin liima kuivuu.
- Napauta ylimääräiset siemenet pois ja ripusta pallo kuivumaan.

3. Tuohisydän

- Leikkaa pellavakuitukankaasta sydän ja tuohesta kaksi hieman pienempää sydäntä.
- Liimaa tuohet pellavan molemmille puolille ja pujota ripustuslanka kerrosten väliin. Purista liimasaumaa muutama minuutti.

Ohjeet ja kuva: Anna Puolakka

Olkipallo

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

- ● ● ● Sorminäppäryys,
kärsivällisyys

Toiminnan kesto

1,5 h

Kustannukset

€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Olkea
- Kontaktiliimaa, ripustusnauhaa
- Pyöreitä muotteja (halkaisija n. 10 cm)
- Silitysrauta ja -lauta
- Paperiliittimiä, sakset, liotusastia

Joulukuudessa kimaltelee kauniisti kotimainen olki! Oljesta voi tehdä monenlaisia koristeita tähdistä kranseihin. Aukisilitetty olkiliuska taipuu myös kauniisti kaarelle, ja siitä saa askarrelltua olkipallon joulunkuusen katseenvangitsijaksi.

Työohje

- Liota olkia vedessä, kunnes ne ovat pehmeitä. Liotus kestää oljesta riippuen 2–10 h. Vettä voi pehmentää hyppysellisellä kidesoodaa, jolloin olki kostuu paremmin. Kuuma vesi nopeuttaa liotusta.
- Halkaise olki kynnellä, ratkojalla, tms. ja raota sitä päästä hieman. Silitä halkaisukohdasta olki auki silitysraudalla miedolla lämmöllä. Vetele auennutta olkiliuskaa raudan alta koko pituudelta, eli älä liikuta rautaa vaan olkea. Olkia voi silitää varastoon kerralla enemmänkin.
- Tee kolme rengasta pyöreän muotin päällä. Laita saumoihin liimaa ja jätä kuivumaan paperiliittimen avulla (ks. kuva). Liimaa renkaat ristikkäin toisiinsa nähden (ks. kuva).
- Lisää kaksi liuskaa pallon ympärille niin, että ne menevät ns. pohjois- ja etelänapojen kautta. Lisää vielä viisi liuskaa pujotellen yli ja ali liuskakerroksien väleistä (ks. kuva valmiista pallosta).

Ohjaajalle

- Pallon tekeminen on haastava ja pitkäjänteisyyttä vaativa käsityö. Lopputulos on kuitenkin sen arvoinen, joten pallon tekeminen kannattaa opetella ensin itse, ennen ohjausta.
- Ripustusnauhan voi pujottaa valmiiseen palloon tai piilottaa nauhan päät jonkin liimasauman alle.

Perinteinen olkihimmeli

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

- ● ● Kolmiulotteinen hahmottaminen, neulan käyttö

Toiminnan kesto

1 h

Kustannukset

€

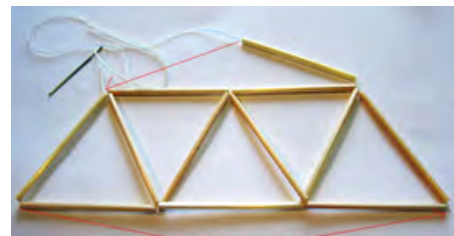
Tarvikkeet ja työvälineet:

- Olkea
- Pehmeää ompelulankaa
- Viivoitin, sakset, pitkä neula (mielellään tylppä)

Mikä olisi perinteisempi joulukoriste kuin olkihimmeli? Perinteen mukaan olkihimmeli toi hyvän sadon, siksi siitä tehtiin mahdollisimman iso ja sitä pidettiin tuvan katossa aina kesään saakka. Himmelit näyttävät vaikeilta tehdä, mutta loppujen lopuksi niiden tekeminen onnistuu kaikilta, joilla pysyy neula ja lanka hyppysissä.

Työohje

- Liota olkia vedessä 20 minuuttia ennen työstämistä.
- Yhteen peruskuutioon tarvitset 12 kpl olkiputkia. Mallihimmelin isoimmassa kuutiossa putkien pituus on 8 cm, keskikokoisessa 4 cm ja pienessä 2 cm. Lankaa menee isoon kuutioon vähintään 105 cm, keskimmäiseen 55 cm ja pieneen 26 cm.
- Pujota lankaan ensin kolme olkea ja solmi ne kolmioksi. Pujota samaan lankaan kaksi olkiputkea ja solmi ne ensimmäisen kolmion kulmaan kiinni (ks. kuva). Toista sama lisäys vielä kolme kertaa. Viimeinen yksinäinen olki sidotaan ensimmäisen kolmion kärkeen (ks. kuva).
- Pujota lanka toisen kerran ensimmäisen kolmion sivusauman oljen läpi ja solmi kulma kiinni.
- Tee kaksi pienempää peruskuutiota samalla tavalla ja laita keskikokoinen roikkumaan ison kuution sisälle ja pienin kuutio saa roikkua alimmaisena. Piilota ripustuslangat noin 2 cm pituisen olkiputken sisälle. Kiinnitä solmukohtiin.

Muuta

- Tämä pieni himmeli on tehty erikokoisista himmelin peruskuutioista, joista voi rakentaa isompiakin katseenvangitsijoita.
- Lisävinkkejä löytyy esimerkiksi Eija Kosken Himmeli -kirjasta ja internetistä hakusanalla `himmeli ohje`.

Risukranssi

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

- ● Sorminäppäryys

Toiminnan kesto

1 h

Kustannukset

€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Koivun, mieluiten rauduskoivun riippuvia, notkeita latvoja
- Sidontarautalankaa
- Kuivattuja pihlajanmarjoja, kuivakukkia, lepän urpuja

Koivun risut ovat hyvää askartelumateriaalia, kun lehdet ovat pudonneet ja lehtivihreä on siirtynyt runkoon varastoon seuraavaa kasvukautta varten. Puita leikataan ja kaadetaan talvella, joten silloin kannattaa myös pitää silmät auki kranssimateriaalien toivossa!

Työohje

- Tee risuista kouranpaksuinen nippu. Lado risuja pitkittäin niin, että kovia varsia on eri kohdissa.
- Ala kieputtaa rautalankaa nipun keskivaiheilta ja lisää oksia kranssiin tarpeen mukaan. Pyri tekemään kranssista tasapaksu joka kohdasta.
- Kun olet kieputtanut rautalankaa noin 10 cm matkalle, muotoile risuista rengas ja tarkista, että risuja on tasaisesti koko renkaan matkalla. Vielä voit lisätä muutaman oksan.
- Kieputa tiukasti rautalankaa koko kranssin matkalle ja tee päätöskohtaan ripustuslenkki.
- Jos haluat kranssiin "hapsuja", voi lyhyitä risunpätkiä lisäillä vielä jälkikäteen.
- Kiinnitä pihlajanmarjanippuja kranssipohjaan rautalangalla, ja kuivakukkia pujottamalla tai kuumaliimalla.

Ohjaajalle

- Koivunrisua voi kysyä kaupungin puistotoimelta tai vaikka naapurilta, joka on juuri kaatanut pihakoivunsa. Rauduskoivu on paras materiaali, mutta kranssin teko onnistuu muistakin koivulajeista.

Ohje ja kuvat: Anna Puolakka

Havupallot

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

Toiminnan kesto

1-1,5 h

Kustannukset

€€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Havuja noin kolme reilua oksaa per pallo
- Oasis SEC-pallo
- Rautalankaa, koristenauhaa
- Oksasaket, sivuleikkurit, hanskat

Havut ovat kauniita ikivihreitä, kun syksy lakastuttaa muun kasvillisuuden. Havuja voi käyttää monin tavoin: asetelmissa, kransseissa tai niistä voi tehdä vaikka havupalloja! Yksi joulun suosikkituoksuista on myös havu. Jo muutama oksa sisätiloissa tuo aidon joulun tuoksun.

Työohje

- Kieputa rautalankaa pallon ympärille tukemaan pallon sisustaa.
- Tee ripustuslenkki pujottamalla rautalankaa pallon läpi. Kiinnitä alapuolelle oksanpätkä, tms. stoppariksi, ettei rautalanka tule pallon läpi.
- Leikkaa kuusenoksista n. 10 cm pituisia latvuksia ja revi neulaset irti 1–2 cm matkalta tyvestä (kuva).
- Aloita havujen laittaminen pallon alapuolelta, niin sitä voi tarkastella ripustuslenkistä roikottaen. Tökkää havu tyvestään palloon. Aseta havuja tasaisesti koko pinta-alalle.
- Lopuksi koristele pallo rusetilla, kävyillä, tms. Mallin rusetti on tehty värjätystä niinestä.

Ohjaajalle

- Pallon voi tukea myös taivuttamalla sen päälle tiiviisti kanaverkkoa.
- Muistakaa kysyä lupa havujen keräämiseen!

Muuta

- Jos havut eivät miellytä, pallon voi tehdä vaikka mustikanvarvuista. Ohjeen löydät netistä hakusanalla `mustikanvarpupallo`.

Käpykranssi

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

- ● Sorminäppäryys

Toiminnan kesto

2 h

Kustannukset

€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Männynkäpyjä ja maalia
- Rautalankaa (1,4 mm), sidontalankaa (3,5 mm)
- Pihdit, sivellin, sivuleikkurit

Joulukransseja voi tehdä monenlaisista materiaaleista, kuten havuista, mustikanvarvuista, risuista tai kävyistä. Maalaa käpyjä eriväreillä tai jätä luonnonvärisiksi, valinta on sinun. Ohjeeseen sopivat parhaiten männynkävyt, jotka on hyvä kerätä pari viikkoa ennen askartelua kuivumaan ja avautumaan. Parhaimmillaan kävyt ovat alkusyksystä, jolloin niitä kannattaa kerätä talteen.

Työohje

- Maalaa osa tai kaikki kävyistä valkoiseksi, punaiseksi tai kullanväriseksi. Anna kuivua.
- Tee paksummasta rautalangasta rengas ja kierrä muutama kierros itsensä ympäri, jotta pohjasta tulee kierteinen ja kävyt pysyvät paikoillaan.
- Kiinnitä kuivuneet kävyt renkaaseen pujottamalla rautalankaa kävyn suomujen ja rungon ympäri ja sitten tiukasti renkaaseen. Täytä koko kierros.
- Tee lopuksi ripustuslenkki.

Ohjaajalle

- Jos ja kun maalatte käpyjä, valitkaa maali käyttötarkoituksen mukaan; jos kranssi on rappukäytävässä tai sisällä, maalaamiseen voi käyttää vesiohenteista pulloväriä. Ulos vietävät kranssit vaativat säänkestävän sprayn tai akryylimaalin.
- Spraylla maalaaminen on paras tehdä ulkona pahvilaatikossa, niin maali ei leviä joka paikkaan.
- Käpyjen keräämiseen tarvitsee maanomistajan luvan.
- Mallin pohja on tehty pajunvitsasta, sitäkin voi käyttää, jos pajua on saatavilla.

Ohje: Jenni Peltonen. Koristele koti talveen. 2010, Kuvat: Anna Puolakka

Mausteinen joulukuusi

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

● ● Sorminäppäryys

Toiminnan kesto

1 h

Kustannukset

€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Kartionmuotoinen lieriö esimerkiksi styroxista
- Pellavakuitukangasta, männynkäpyjä
- Kanelitankoja, kuivattuja appelsiinin viipaleita, lepän urpuja, tähtianiksia, neilikoita, kuivattuja marjoja
- Kulusta tai lumispraymaalia
- Kuuma- tai kontaktiliimaa

Joulun aika on täynnä mausteita ja tunnelmaa! Mausteista saa myös kauniita pöytäkoristeita yhdistämällä niitä käpyihin ja kuivattuihin hedelmiin. Valitkaa suosikkinne ja valmistelkaa hedelmäviipaleiden kuivatus ja erilaisten käpyjen keräys hyvissä ajoin.

Työohje

- Pohja kannattaa maalata, jos se on räikeästi erivärinen kuin mausteet (ks. kuva). Maaliksi sopivat vaikka peitevärit.
- Maalaa spraylla lepän urpuja ja yksi männynkäpy kultamaalilla.
- Sommittele ”joulukuusen” koristeet ennen kuin aloitat liimaamisen. Aloita päällystäminen alhaalta.
- Tee kerroksia mausteista ja kävyistä, laita lopuksi kullanvärisen männynkäpy latvatähdeksi.

Ohjaajalle

- Männynkävyt avautuvat kuivuessaan huoneenlämmössä. Ne kannattaa kerätä noin kaksi viikkoa ennen kuusen koristelua. Muista kysyä maanomistajalta lupa keräämiseen!
- Kartion voi tehdä myös esimerkiksi oksanpätkistä, pahvista tai risusta.

Ohje ja kuvat: Anna Puolakka

Havuköynnös

Vaikeusaste ja erityisvaatimukset

- ● Pitkäjänteisyys

Toiminnan kesto

1-2 h

Kustannukset

€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Kuusenhavuja
- Karheaa köyttä esim. sisalia (8-12mm)
- Sidontalankaa, oksasakset, työhanskat

Tee jouluinen ilme vihreällä havuköynnöksellä! Köynnöstä tehdään samalla tavalla kuin kransseja, mutta usean metrin köynnös vaatii jo kärsivällisyyttä. Kokeilkaa tehdä varainhankintaa valmistamalla köynnöksiä vaikka läheiselle marketille.

Työohje

- Mittaa paikka, johon köynnös tulee, ja katkaise köydestä valmiiksi tarvittava mitta. Mieti köynnöksen tuleva kiinnitys, tarvitseeko köyden päähän tehdä esimerkiksi lenkki.
- Sido köysi tiukasti noin navankorkeudelle molemmista päistä vaikka ovenkahvaan. Jos et saa köyttä koko pituudelta levitettyä, tee toiseen päähän vyyhti ylimääräisestä köydestä.
- Leikkaa valmiiksi noin 15-20 cm pituisia pätkiä havuista.
- Aloita havujen sitominen köyden päästä. Sido tyvestään köyteen noin viisi havua kerrallaan kieputtamalla rautalankaa köyden ympäri.
- Asettele havuja tasaisesti, joko tiheämmin tai löysemmin, koko köyden matkalle.
- Koristeeiksi voi laittaa vaikka jouluvalot tai erilaisia kuusenkoristeita esimerkiksi kävyistä.

Ohjaajalle

- Isolla porukalla köynnöstä tehdessä voi useampikin kieputtaa havuja yhtä aikaa, jos havujen sidontaan on työskentelytilaa useampi metri köyden pituudessa.
- Köynnöstä on hyvä tehdä niin, että köynnös on ilmassa, jotta sen tuuheutta ja tasaisuutta pystyy tarkastelemaan paremmin. Lisäksi seisoma-asento on työskentelyyn ergonomisesti parempi, kun ei tarvitse kumartua.

Ohje: Anna Puolakka